СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 144. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця 23-го червня 1939. No. 144. Jersey City, N. J., Friday, June 23, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": Bergen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: Bergen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПОТРЕБА ЗДОРОВОГО ДУМАННЯ

КЕЙМБРИДЖ (Масачусетс). — Відомий американський юрист Гренвил Кларк на закінченні року в місцевім каледжу виголосив промову, в якій сказав, що в нинішніх часах, коли події біжать з великою скорістю і коли зо всіх сторін нам накидають відмінні опінії про ті події, кожний чоловік мусить думати скоро, здорово і глибоко. „Нині щоденна газета є енциклопедією", говорив він. „З винятком хіба аскетів, кожний чоловік впродовж цілого дня зустрічається з ріжними книжками, брошурами, журналами, місячниками, образками; з засіданнями, дискусійними ґрупами. Крім того має радіо, що або заколисує його до сну, або зо сну розбуджує. А цього ще більше буде, коли впровадять телевізію". Він говорив, що в тім круговороті подій чоловік мусить визнаватись, мусить привикнути до нього, пізнати його правила і приноровитись до всього так, як ми приноровились до автомобілів по вулицях і машинового руху. Хто не приноровлювався, на того з кожного вугла чигає нещастя.

ДОЗВОЛЯТЬ РОБІТНИКАМ ШЛЯХОМ ГОЛОСУВАННЯ ВИБИРАТИ ЮНІЮ.

ВАШИНГТОН. — Комітет взаємовідносин праці повідомив, що в своїх постановах він впровадив важну зміну, а саме, юнійні робітники відтепер могтимуть шляхом голосування рішати, до котрого робітничого проводу вони хочуть належати, до К.П.О. чи до А.Ф.П. Рішивши, де вони хочуть належати, комітет взаємовідносин праці постарається про те, щоби підприємці заключували з ними контракти праці.

ОБСТРУКЦІЯ В КОНҐРЕСІ.

ВАШИНҐТОН. — В конґресі бльок сенаторів, що є за інфляцію і піднесення цін на срібло, почав обструкцію і не хоче допустити до нарад над іншими справами, доки не буде полагоджена їхня справа. Один з обструкціоністів, сенатор Томас, здержував сенат у той спосіб, що від год. 11:30 рано до 5 пополудні говорив „промову", в якій фактично розказував про історію американських фінансів від найдавніших часів. Та за правилами йому ніхто не мав права відібрати голосу. По нім наступають інші „промовці", що теж будуть здержувати наради сенату.

ПРОРОКУЄ ЗГОДУ В РОБІТНИЦТВІ.

ДЕНВЕР. — Секретарка праці, пані Перкінс, заявила, що в короткому часі таки прийде до цілковитої згоди між двома робітничими фракціями, хоч їм провідники, Джан Луїс і Вилием Ґрін, заявляють, що відносини погіршились.

ПРОДАЛИ ГАЗЕТУ „НЮ ЙОРК ПОСТ".

НЮ ЙОРК. — Ґазета „Ню Йорк Пост", що є найстаршою газетою в тому місті, перейшла в інші руки. Її купив нюйорський радний Джордж Бейкер від Дейвида Стерна, що шість літ тому набув її і був головним директором.

„ДОБЛЮ ПІ ЕЙ" ВІДПРАВЛЯЄ ЛЮДЕЙ.

ВАШИНГТОН. — Внаслідок зменшеного буджету для „Доблю Пі Ей" головний директор Ґеринґтон звелів припинити дальшу будівлю деяких будинків. Також звелів ступнево відправляти людей з праці. Приблизно відправляють по тисячу осіб тижнево.

ВЕЛИКІ ЗАКУПИ ЗБРОЇ В АМЕРИЦІ.

ВАШИНГТОН. — Внаслідок воєнних страхів в Европі деякі европейські держави роблять в Америці великі закупи зброї. Вже цього року закупили вони на 50 міліонів долярів літаків, скорострілів і вибухових матеріялів. Коли темпо закупів буде так продовжатись до кінця року, то Америка цього року продасть на 130 міліонів долярів зброї. Купують головно: Англія і Франція.

ФАРЛІ НАКЛИКАЄ ДО СПОРТУ.

НЮ ЙОРК. — На зїзді спортового клюбу головний почтмайстер Джеймс Фарлі сказав, що американська молодь повинна вправляти спорт, бо це потрібне не лише для неї самої, але для цілої нації. Америка не є мілітарна країна. Військове знання тут не є таке популярне, як в европейських краях. А тому кожний молодий чоловік повинен надолужити це своїми особистими заходами. Спорт заправляє молодь до військового діла.

ҐУБЕРНАТОР ЛУІЗІЯНИ УСТУПИВ.

БАТОН РУЖ. — Ґубернатор Луізіяни, Ричард Леч, внаслідок лихого здоровля мусів уступити зо свого уряду. На його місце, як найближчий по рандзі, прийшов брат застріленого в 1935 році Гю Лонґа, Ерл Лонґ. Гю Лонґ зумів колись створити у своїм стейті таку політичну машину, що при помочі неї фактично диктував краєм. Атентат на нього виконано як спротив проти його сили.

АРЕШТУВАЛИ ЗА НАДУЖИТТЯ В ЗАРЯДІ „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ".

ҐВАЙТ ПЛЕЙНС (Ню Йорк). — Влада арештувала місцевого директора „Доблю Пі Ей" Чарлза Твадія, за те, що він спроневірював публичні гроші.

ВІДКИНУЛИ ВІДКЛИК ЧУЖИХ ЛІКАРІВ.

ОЛБАНІ. — Апеляційний суд відкинув прохання двох чужинецьких лікарів, зо свідоцтвами з Німеччини, щоб вони могли практикувати медицину в Америці без одобрення своїх свідоцтв.

ПОВОРОТ ДОДОМУ.

Закінчуючи свою подорож по Канаді й Злучених Державах, що була для них справжнім тріюмфом, англійський король Юрій і королева виїжджають додому з Галифаксу кораблем „Емпрес оф Бритен".

ВІТАМІНА „Ц" У КВАСНОМУ МОЛОЦІ.

Недавно переведено нові досліди над скількістю вітамін Ц (аскорбінової кислоти) в молоці та над їх змінами під впливом ріжних фізичних і біольоґічних елементів. Палляділа та Аноцкіна ствердили, що пересічно в одній літрі молока знаходиться 16.5 мґ. вітаміни Ц, а ця скількість хитається між 9.2 і 28.4 мґ. Пори року не мають значнішого впливу на ці хитання. До найцікавіших дослідів дійшли при дослідах над обсягом вітамін у квасному молоці. Виявилося, що підчас молочної ферментації дуже часто помітний скількостевий зріст цієї вітаміни, і то навіть тоді, коли молоко перед заквашенням було переварене. Згадану прикмету синтези аскорбінової кислоти мають усі бактерії молочного кисненння, зокрема такі, як стрептококус ляктіс, креморіс і цітроворус. Вітаміни переходять з бактерій до молока, а нагромаджується їх найбільше в 2 і 3 дні після заквашення. Переведені біольоґічні досліди з заквашуванням молока на хворих морських свинках виказали, що це молоко ділало як протишкорбутовий засіб.

ЛІК ПРОТИ ГНИТТЯ.

З вуглевого двоокису та амоняку виробляють тепер штучну лікувальну рідину, що то помічна проти гниття ран. Попередньо вживали лікарі мушої черви для того, щоб припинити гниття небезпечних ран. Та коли досліджено, що рани від мушої черви не тільки тому скоро гояться, що черва зїдає гнилину, але ще більше від того, що муша черва витворює у рані протигнилу рідину, то вчені почали досліджувати, якби то виробити штучну рідину проти гниття. І вкінці таку рідину вдалося виробити з вуглецевого двоокису та амоняку.

ПОЛЯКИ ПРИСТУПАЮТЬ ДО БУДОВИ ВЕЛИКОЇ МОЛОЧАРНІ У ЛЬВОВІ.

На днях — пише „Слово Народове" — почались у Львові наради представників м. Львова, міністерства хліборобства, Звіонзку Спулдзельні Рольнічих і Заробково-Господарчих, Державного Рільного Банку, Малопольського Звіонзку Млечарского з представниками малої хліборобської власности у справі реорганізації міської „млечарні" у Львові. На нараді рішено розбудувати коштом міліона злотих міську „млечарню звіонзкову", згідно з потребами міста та інтересами „малопольского рольніцтва". Новий будинок для цієї „млечарні" збудують на перехресті вулиць Перацького і Святохресної. Новозбудована „млечарня" буде переробляти 30,000 літрів молока з тим, що зможе збільшити свою продукцію до 60,000 літрів молока. Улаштування цієї нової „млечарні" буде наскрізь модерне.

САМОХІД ЛЕОНАРДА ДА ВІНЧІ.

Італійські інжініри збудували самохід на основі плянів ґеніяльного Леонарда да Вінчі, що займався справою самохода іще в тому часі, коли нікому про те не снилося. Самохід, виконаний докладно на основі оріґінальних плянів да Вінчі, буде в руху підчас горічної автомобільної вистави в Міляно. На одній з недавніх технічних вистав можна було оглядати запальничку, виконану також на основі пляну Леонарда да Вінчі.

ЗАВАЛИВСЯ ТУНЕЛЬ.

У звязку з електрифікацією залізничого шляху Рим—Анкона завалився під Нерві тунель і присипав 10 робітників. Підчас негайної ратункової акції витягнули одного вбитого робітника, трьох важко ранених. Залізничий рух на цьому шляху перервано на три дні.

ХОРВАТИ ГОТОВІ ЙТИ З СЕРБАМИ И НА ГОЛГОФТУ.

Один з чільних хорватських політиків, д-р Субашич, мав на Зелені Свята в Дельницях політичні збори, на яких він сказав про хорватське питання таке: „Хорватський народ хоче цієї держави, але вона мусить бути ліпше впорядкована, щоб однаково задоволила всі три народи. Хорвати тим більше бажають собі існування цієї держави в теперішніх тяжких часах, коли над цілою Европою зібралися чорні хмари.

Хорвати готові разом із сербами піти на Голгофту, коли це буде потрібним, але тільки під умовою, щоби передтим між хорватами й сербами по брацьки вирішилися всі спірні питання, бо на Голгофті вже не мож буде створити порозуміння".

ЦІКАВИЙ ПРОЦЕС У ПЕРЕМИШЛІ.

Перед окружним судом у Перемишлі почався процес проти Ісаака Ребгуна та 11 товаришів за обманство на шкоду Центральної Реміснячої Каси у Львові. Між підсудними є два адвокати, один лікар і 9 купців. Обширний на 60 сторінок акт обвинувачення торкається зловживань, що їх допустилися підсудні на шкоду згаданої Ц. Р. Каси. Акт обвинувачення підтримує прок. Косінський зо Львова, бо процес мав відбутись у Львові. Одначе апеляційний суд у Львові делеґував перемиський суд тому, що в Перемишлі мешкає більшість свідків і підсудних. Процес потреває коло 10 днів.

БЛАКИТНИЙ КИТ У МУЗЕЮ.

Найбільшою тварииною світу є блакитний кит. Зараз по уродженні він має 7 метрів довжини, а як дорослий 22—27 м. Цю породу кита можна побачити у всіх океанах світу, та найбільше його на Північному Ледовому океані. У риболовчім сезоні 1936/37 р. зловили 32.821 кита, з чого було 14.183 блакитні.

Недавно в інституті природознавства в Британському Музеї уставили модель того кита природньої довжини (27 м.), зроблений з ґіпсу і цементу на дротяному кістяку. Модель зроблений докладно на основі фотографічних знимок і описів ловців китів. Для поміщення цього моделю треба було вибудувати спеціяльну салю.

ЗА ПОБИТТЯ ВЯЗНЯ.

Перед окружним судом у Львові станув поліцай Р. Бавмберг, якого прокуратор притягнув до відповідальности за побиття вязня Івана Космича, арештованого за крадіж. Акт обвинувачення каже, що підсудний штовхав вязня і копав, бив його в арешті кайданами по руках, а ґумовою палицею по плечах і ногах, щоб ось так приневолити його признатися до вини. В побитого стверджено рану над оком, синяки на плечах та пухлину на плечах. Підс. Бавмберг не признається до вини, але свідки його обтяжують і підтверджують акт обвинувачення.

СТАВЛЯТЬ ЩОРАЗ НОВІ ПЕРЕШКОДИ „РІДНІЙ ШКОЛІ"

ЛЬВІВ. — „Рідна Школа" мусить поборювати не тільки тяжкі матеріяльні перешкоди, але постійно боротися з новими розпорядками польської влади, що гальмують її зріст. Та є фактом, що, не зважаючи на всі ті перешкоди, школи „Рідної Школи" виказують постійне збільшення учнів. Тепер є нова перешкода. Польська влада заводить т. зв. районізацію шкіл „Рідної Школи", себто дозволяє приймати молодь тільки з близьких околиць, а, як відомо, в школах „Рідної Школи" є багато молоді з Волині й Холмщини.

У звітах „Рідної Школи" підкреслено, що ця інституція завдячує своє існування і свій розвій у великій мірі жертвенности українського громадянства в Америці.

НАЗНАЧАТЬ ТЕПЕР УЖЕ ДЕНЬ 1. ЛИПНЯ.

БЕРЛІН. — Кореспонденти американських газет далі заповідають, що „щось" станеться і то вже 1. липня. Судять це по тім, що приспішено реченець німецьких маневрів, у яких візьме участь 1,500,000 німецьких жовнірів.

КОГО І ДЕ ЗААТАКУЄ НІМЕЧЧИНА?

Далі заповідають, що коли прийде до якоїсь заверухи, то вона буде звернена проти Польщі. Це Німеччина готова вдарити на Польщу відразу з двох боків: з боку Данціґу і польського Шлеська. Занявши Шлеськ, Німеччина відітне тим чином Польщу від великого промислового центра. Це відтяття від вуґілля малоб спаралїжувати відразу цілу польську промисловість.

БОЯТЬСЯ НАВІТЬ СТУДЕНТСЬКОГО ЗЇЗДУ.

ВАРШАВА. — Польська преса подає, що у Відні відбувся зїзд українських студентських організацій. Є це звичайний річний зїзд студентської організації, відомої під скороченим іменем „Цесус". В нарадах мали взяти участь делеґати 32 українських студентських організацій з ріжних країв. Польська преса згадує за ухвалені резолюції в справі боротьби за незалежну Велику Україну і каже, що це була „спроба оживити український визвольний рух".

КОНФЛІКТ З ЯПОНІЄЮ В КИТАЮ.

ШАНҐАЙ. — Ситуація на Далекому Сході погіршується, коли йде про тертя між Японією, Анґлією, Францією та Злученими Державами. Японська армія заняла пристань Сватов, а командант японської фльоти приказав чужинецькій фльоті негайно забратися з пристані. Це відносилося також і до двох американських воєнних кораблів. Проти цього запротестував адмірал Ярнел, командант Азійської Фльоти Злучених Держав. Покищо не знати, чи все те скінчиться на писемних протестах з боку чужинецьких кораблів, чи буде повзята інша акція. Японський уряд настає на те, щоб усі чужинецькі кораблі опустили терен японських воєнних операцій. Це вважають початком до того, щоб викинути всіх чужинців з т. зв. концесій у Китаю і завести „новий порядок", себто піддати Далекий Схід під контролю Японії.

НОВІ ГОСТРІ МІРИ ПРОТИ ЖИДІВ.

ПРАГА. — Проголошено декрет, яким наказано жидам, що живуть у протектораті, себто в Чехії і Моравії, щоб зголосили все своє майно до 31. липня б. р. Обчисляють, що це майно жидів виносить до 17 біліонів корон. Декретом обнято коло 200,000 жидів. Вони мають зголосити до банку все золото, срібло, дорогоцінності і цінні образи та інше подібне добро. Заборонено продавати нерухомості чи підприємства без дозволу влади. Чеська влада хотіла, щоб власність жидів перейшла в чеські руки, і то так, щоб жиди посідали стільки, скільки припадалоб на них пропорціонально до їх числа населення. Чехи одначе не хотіли, щоб жидівське добро перейшло в німецькі руки. Німецький декрет є для них несподіванкою.

НЕМА ДАЛІ ЗГОДИ.

МОСКВА. — Представники Анґлії й Франції далі торгуються з Советами в справі військового союзу, предкладають нові пропозиції, але без успіху, бо Совети далі домагаються права на випадок війни ввійти зо своїми військами до Фінляндії, Латвії й Естонії.

ДУМАЮТЬ, ЩО СТАЛІН ВИГРАЄ.

ГЕЛЬСІНҐФОРС (Фінляндія). — Фінляндія, Естонія і Латвія вперто відмовляють Советам права нападати їх край на випадок війни Советів з якоюсь чужою державою. Але побоюються, що Анґлія і Франція таки вкінці попустять і дадуть Советам свою згоду на таку інвазію. Таким чином нахабство Сталіна готово таки виграти.

ОТ РАЗ ОПТИМІСТ!

ЛОНДОН. — Анґлійський міністер заграничних справ, Галіфакс, вірить, що все закінчиться мирно на Далекім Сході, а також, що Анґлія і Франція таки прийдуть до порозуміння з Советами.

ПРО ПОЛЬЩУ І НІМЕЧЧИНУ.

ТОКІО. — Польський амбасадор відвідав японського міністра заграничних справ і обговорював з ним европейську ситуацію, зокрема справу Данціґу, в яку замішані Польща і Німеччина, а та остання є союзницею Японії в протипольськім фронті.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади нале ть посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

СКАЛКА В ЧУЖІМ ОЦІ

На виставі в Сан Франсіско виставила Федерація Контролі Уродин свій експонат. Проти цього експонату підняв протест місцевий католицький епископ. Коли його запрошено до участи у відкритті вистави, він заявив, що не може цього зробити так довго, поки з вистави не усунеться експонату Федерації Контролі Уродин, котрої основним засадам противиться католицька церкква. Виставовий комітет спершу не захотів усувати експонату і епископ не взяв участи у відкритті вистави. Коли одначе католики стали говорити про бойкот вистави, виставова корпорація уступила й заставила Федерацію Контролі Уродин зняти з вистави свій експонат.

Такі факти описують ріжні так звані ліберальні ґазети Америки й висказуються притому критично про поступок епископа. Наприклад нюйорський ліберальний тижневик „Нейшен" називає поступок епископа наступом на американські свободи. Він навіть закидує католицькій церкві, що вона виступає щораз аґресивніше проти американських свобід. Тимсамим часопис закликує своїх читачів до спротиву цій політиці.

Не входячи в саму суть цієї справи, годиться не дати забути іншій справі, під багатьома оглядами дуже подібній до сан-франсіської. На другій Світовій Виставі, що відбувається рівночасно з сан-франсіською, а саме на Світовій Виставі в Ню Йорку, захотіли виступити американські іміґранти з України й роджені тут їх діти. Захотіли вони не виставляти препарати до запобіжування уродинам, але захотіли показувати свою музичну, співацьку й танкову культуру. Не хотіли, значить, показувати щось, що на всякий випадок є з морального боку спірним і сумнівним, але щось, чого культурну вартість признають усі люди без винятку. Проти бажання запродукувати ці культурні прояви запротестував большевицький уряд Росії на тій основі, що, мовляв, такі культурні прояви українського народу представляти на виставі він вимовив собі для себе. В цей спосіб цей російський уряд, закувши в кайдани свобідний розвій української культури московською диктатурою, пробував розтягнути свої лабети ще й на українську іміґрацію та її в Америці роджену молодь.

Українська іміґрація жде тепер з великим зацікавленням, що скаже та сама американська преса, що протестувала проти протесту епископа проти експонату, що, на думку того епископа і його церкви, є неморальним. Коли на думку цеї преси треба протестувати проти, як це вона називає, посягнень проти американських свобід, з боку будьщобудь американського громадянина, то чи треба протестувати проти посягання на американські свободи американських громадян з боку чужого уряду, та ще до того диктаторського?

ҐАНЕБНА РОЛЯ ҐЕНЕРАЛА ПРХАЛИ

(Передрук з часопису „Рідне Слово", що виходить у Руськім Керестурі в Югославії, де то живуть іміґранти з Закарпаття, що тепер дали притулок багатьом Січовикам, раненим і збігцям з Карпатської України).

Польська ґезета „Ілюстровани Курер Цодзенни" цими днями помістив розмову з колишнім ґенералом чеської армії, Прхалою. Він заявив між іншим, що саме він унеможливив напад карпатських Січовиків на Польщу дня 14. березня, роззброївши Січ. Перед роззброєнням Січовиків — каже Прхала — дав до себе закликати премієра Волошина, якого візвав, щоб Січовики віддали зброю. А коли Волошин на це не згодився, то він, щоб „урятувати Польщу", збройно виступив проти Січовиків. Наслідки цеї сутички відомі. Далі Прхала твердить, що чеське військо три дні боронило Хуст перед мадярами... Ось твердження „героя", що так ганебно зрадив українців, свою батьківщину та здезертирував з фронту!

Нам довелося чути про ті самі події з абсолютно довірягідних джерел і ми вважаємо конечним подати кортко дійсний стан перебігу траґічних днів Карпатської України, щоби баламутство не ширилося.

Отже фактичне пояснення: Чеського ґенерала Прхалу в Карпатській Україні не визнала міністром ані влада, ані цілий народ за його майже двомісячне „міністрування" тому, що його іменовано міністром Карпатської України протиконституційно. За той час його не запросили ні разу на засідання ради міністрів, у владній будові був раз і тоді власне довідався, що його там за міністра не приймають. Перебував здебільшого в Празі, а коли був у Хусті, то спав під захистом чеського війська, а розїздив під охороною двох панцирних авт, бо знав, що населення його ненавиділо.

В ночі на 14. березня Січова Команда довідалася, що на ранок мадяри готуються напасти нашу границю. Тому, що чеське військо було розполітиковане ґенералами Прхалами і було ненадійне, рішено вислати на охорону мадярської границі частини Січовиків. З наказу влади Карпатської України жандармерія передала свої запаси зброї Січовикам, що мали зараз же зранку вирушати на мадярську границю. (А не на польську, як бреше, щоб підлизатися, пан „ґенерал"). Для цього були навантажені приготовані авта.

Є чистою видумкою цього „ґенерала", що він викликав до себе (!) тодішнього премієра А. Волошина в ночі, далі таксамо є брехнею, що озброєні Січовики мали обсадити польську границю. Очевидно пан „ґенерал" Прхала тими брехнями тепер у Польщі хоче зробити еміґрантську карієру. Ця його черґова ганебність лише характеризує його неморальність і кидає трохи нового світла на його особу. Тепер мимоволі насувається питання:

Чи пан „ґенерал" Прхала не був підкуплений мадярами, щоб робити й зробити в Карпатській Україні якнайбільший заколот та непорядок і тим облекшити їм окупацію?

Бо дуже дивно виглядає те, що саме в той день і в туж годину, в 6 год. 14. березня, коли мадяри розпочали наступ на Карпатську Україну, пан Прхала дав чеському війську наказ стріляти в Хусті до Січовиків, обеззброювати їх, чим само собою вніс шкідливи заколот у справу оборони краю, а крім того стягнув до Хусту з границі повзи й панцирні авта, ослабивши й без того невеликі військові сили на мадярській границі.

Взагалі вся діяльність і поступовання пана Прхали в Карпатській Україні та його теперішня розмова доказують, що він або нужий запроданець або звичайний маніяк. Бо твердити, що чеське військо борнило три дні українські ґраниці, коли воно ганебно зрадило, — може лише людина, хора на мозок, або платений аґент - провокатор.

ПО УКРАЇНСЬКІМ ДНІ

Уже минуло кілька днів від нашого виступу на Світовій Виставі в Ню Йорку. По вістях про траедію Карптаської України геройська постваа наших Січовиків була одинокою розрадою для тих, що їх придавило наше нове національне нещастя. А тепер те, що ми таки перебороли тяжкі перешкоди і здобули на Світовій Виставі місце на маніфестацію між державними народами для недержавного українського народу — є для нас іншого роду радістю, але всетаки такою, що означає перемогу Українського Імени.

За 50 літ існування української іміґрації в Америці ми ще ніколи не виступили разом у такому величезному числі, як це було 18. червня на Українськім Дні на Світовій Виставі в Ню Йорку. Українська іміґрація вислала на цей Український День понад 50,000 учасників! І цією своєю масовою участю та своїм культурним виступом вона заманіфестувала свою орґанізованість і свою велику живучу силу. Вона доказала, що, не зважаючи на найбільші труднощі, вона таки потрапить іти вперед та побороти кожну перешкоду, з якою вона тільки стрінеться на своєму шляху до поступу, до волі.

Є 58 ріжних націй, які заступлені на Світовій Виставі і мають там свої павільони. І коли мова про високі будівлі, про великі мармурові статуї, то українська іміґрація не спромоглася побудувати того роду павільону. Та зате, замісць мертвих мурів, „високих мармурових будівель, українська іміґрація виставила зо всім іншого роду павільон. Українська іміґрація виставила **живий павільон,** павільон, видвигнений не з мертвих мармурових плит, але павільон, зложений **з 1,000 живих цвітів української американської молоді.** І цей наш живий павільон промовляв 18. червня живою українською піснею, українськими танцями, українською музикою, українськими народніми строями. А така мова заговорила до умів і сердець присутньої на нашому Дні своєї й чужої публики краще й успішніше, ніж це моглиб зробити мертві мури.

Українська іміґрація, виславши десятки тисяч учасників і виставши тисячу молоді для виведення програми на Українськім Дні, дала тим доказ великого розуміння сповнення обовязку супроти свого поневоленого народу. Цей нарід не міг бути заступлений на Світовій Виставі, бо не має своєї держави. Ось тому українська іміґрація і її роджене тут молоде покоління взяли на себе цей почесний обовязок заступити свій нарід на цій Виставі. І треба сказати, що це представництво було гідне й достойне, як пристало на свідому іміґрацію великого українського народу.

Д. Галичин.

НОВІ КОРИСТІ ЗО СКЛА.

При виробах ріжних ужиткових предметів дуже мало вживали досі скла. Тепер значно поширилося число скляних виробів. Ось нпр. дуже часто тепер виробляють зо скла рури у хемічних фабриках, броварах, прути зо скла на всякі вішала, клямки, тягарці до сітей у риболовстві. Зо спеціяльного скла, дуже відпорного на впливи хемічні і тепло, роблять теж кухонну посудину, врешті штучну вовну, т. зв. отуліну.

В останніх часах виявилося, що скло можна обробляти твердими стопами. Можна його точити, фризувати, ґраверувати і ґвінтувати, як теж лучити металеві частини скляним кітом. Багато предметів можна виконати, нагріваючи скло полумінем. Цікавий є спеціяльний винахід з наложеної на скляну руру електричної цівки, огріваної електричним струмом. При відповідній температурі розжареної струмом цівки скляну руру можна вигинати в бажані форми. До сполуки скляних рур уживають таких самих способів, як при злучуванні металевих рур.

З цього видно, що скло у багатьох ділянках зачинає випирати дорожчий метаь.

ЯК ГАЛИЦЬКІ УКРАЇНЦІ ВІДГУКНУЛИСЬ НА ВІЙНУ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ПРОТИ ПОЛЬЩІ

(6)

Найзавзятіші селянські повстання були в околиці **Нароля, Белзця та Липська.** Містечко Липсько заселене поляками та жидами, де схоронилося було теж багато поляків утікачів, постановило боронитися проти повстанців, яких було до 2,000. Тому повстанці відступили трохи, а хто лише хотів викрастися з Липська, того ловили й убивали. Вкінці спалили містечко; згоріло тут самих осад 235, винниць 50. Вбили понад 1,000 людей, себто ціле містечко. Назвища вбитих, подані в актах, самі польські, тож зрозуміла жорстокість повстанців. Ті самі люди спалили село Липе, заселене самими поляками. Здобули замок, усіх, що там були, повбивали. Відси пішли до Белзця, спалили двір і десять мазурських хат. З жидами не робили ріжниці, чи вони свої, чи захожі.

Після відходу козаків зпід Замостя прийшов полковник Капуста здобувати **Городок.** Українські міщани умовились із ним, щоб не здобував міста, то дадуть йому окуп. Окуп зібрали майже виключно від поляків. Місто осталось неушкоджене, лише замок здобули і знищили все, що там було.

Селяни з Дроздович, Мальчич і Каменобродів під проводом своїх священиків спустошили двір у Дроздовичах, який дідич був віддав під опіку священика Антона. Та той священик перший попровадив селян на двір. Дідич частини Ясниськ, Космідер, вніс 20. квітня 1649. р. до сусу скаргу на священика з Ясниськ, що разом із своїми парохіянами та селянами із Лозини і міщанами з Крехова та Янова спалили його двір, а худобу і збіжжя забрали. Українці в **Яворові** повстали проти Польщі ще перед прихоом козаків; знищили костел і польське приходство, замок, де було зложено багато шляхотського добра. З міста перейшли на околицю. Знищили замок і двори в Краківці, Коханівці, Гнилицях, Порудні й ін. Всюди забирали воєнне приладдя, знаки, харчі, збіжжя; самого сіна вивезли до Яворова на 660 возах. Ліси вирубали так, що дров вивезли на 20,000 возів. Дідичка Хотинця скаржилася на міщан із Краківця, між ними і на молодого священика і довколичних селян, що вони напали на її двір, перебували там довго, гуляли, все понищили, худобу порізали і забрали, також забрали багато хатнього золота, срібла, одежі.

По другому боці Сяну козацькі походи майже не доторкнули околиць **Ярослава,** тому повстання селян не було там загальне, лише проявлялося подекуди. Про саме місто **Мостиська** знаємо лише, що було зовсім знищене. Серед повстанців згадані міщани з **Судової Вишні.** У **Старяві** селяни напали на двір, дідича вбили та вкинули в воду. Мишлятицькі селяни під проводом свого священика спустошили посілість тамошнього польського священика. Священик Устрицький з Радинич із селянами зруйнував замочок у Кречовичах. Сам **Перемишль** оборонився перед полковником Капустою. **Сяніччина** була вільна від козаків, одначе селянські бунти були і там. Там ще зпочатком жовтня поставила Польща військо з причини бунтів „підданих людей руської віри".

* * *

Вже цей матеріял, зібраний на основі судових актів, доказує, що Галичина не була безчинна підчас великої революції українського народу проти Польщі. Наведені факти доказують теж, що це була національна революція. Із тієї війни бачимо теж, що це був не лише бунт поневоленого селянства, але війна всіх суспільних верств, навіть тієї частини, що не належала до Польщі (Запорожжя). Метою Хмельниччини було звільнити українські землі зпід польської влади.

(Кінець).

Сильна воля.

— Мій чоловік став абстинентом. Не рушить уже більше алькоголю...

— Чудово! Мусить мати сильну волю!...

— Сильну волю маю я!...

—o—

З советського гумору.

— Советські ґенерали знову змагають до війни на Далекім Сході.

— Чому?

— Бо на війні не кожний гине...

УКРАЇНІКА В ІТАЛІЙСЬКІЙ ПРЕСІ

Серед нечисленних статтей, присвячених українській справі в італійській пресі, відзначимо перш за все велику інформаційну статтю ґенерала Умберто Адемолльо, що зявилася в одному з найбільш поширених місячників **„Ле Віе дель Мондо"** (червень 1939). Її написано обєктивно з великим знанням справи. Вже з самого переліку окремих розділів статті можна уявити собі її багатий зміст: 1) Територіяльне поширення українців. 2) Територія. 3) Етнічний характер. 4) Історія. 5) Українська Радянська Республіка. 6) Українці в Польщі. 7) Карпатська Україна (в ориґіналі: Підкарпатська Рутенія). Статтю супроводять 27 прегарних ілюстрацій (в більшості на пів сторінки кожна) та шість мап.

Визначаючи місце української нації серед інших націй світу, автор пише: „Впродовж століть цей народ у цілому, або в окремих своїх частинах носив ріжні назви: руських, рутенів, козаків, черкасів, малоросів, українців, але він все залишався тим самим народом із спільними етнічними й соматичними рисами, відмінними від тих, що їх мав народ московсько-русский. Український тип вважається за чистий словянський тип, справжній руський тип. Походження московського-русского народу пізніше і стоїть у звязку з монгольським находом у XII. ст. та зо створенням Московського князівства при кінці XIV. ст. Коли в XVII. ст. москалі заволоділи Києвом і українськими землями, вони взяли собі також і ймення „русский", але їхня азійська вдача, що походить з мішанини з кірґізами, татарами і монголами, їм залишилася...". Говорячи про боротьбу з московським большевизмом, автор зазначує, що українська держава повинна була увійти в ту низку держав, що відгородилиб Росію від Европи, але Европа, „втомлена війною, віддана ріжним крізам, не піддтримала цієї держави"... Про українців у Польщі автор знає, що „польський уряд не додержав своїх обіцянок автономії, і українці знаходяться в стані гнету і незадоволення". Про Карпатську Україну автор каже: „Хоча й говорять українськими діялектами, (карпатські) рутени не почувають себе українцями. (?) Барієра Карпатських гір причинилася до того, що вони залишилися поза національним і культурним рухом своїх національних братів, що заселюють Галичину та совєтську Україну. Крім того Карпатська Україна входила в склад не Австрії, як Галичина, але Угорщини, і таким чином ці дві країни були штучно відділені одна від одної особливими заходами угорської адміністрації та поліції"...

З інших голосів італійської преси відзначимо ще дві прихильні рецензії на працю Е. Онацького „Чарівне коло та ритуальне оголення", видання „Українського Слова" в Парижі. Одна з цих рецензій зявилася в місячнику „Лярес" за лютий, а друга в чотиримісячнику „Італійський Фольклор" кн. І. за 1939.

В римському щоденнику „Ля Трібуна" (з 31. травня) видруковано статтю проф. Даміяні, присвячену Шевченкові, як українському національному поетові. — (УПС, Рим).

З ВАТИКАНУ

6. червня папа прийняв на спеціяльній авдієнції українську і російську духовну колеґію, а також усіх черців українського чину св. Василія, що на цей час знаходилися в Римі, на чолі з архимандритом о. Ткачуком, та членів російської католицької кольонії на чолі з епископом Евреїновом. З цього приводу в італійських часописах зявився офіційний комунікат, з якого вибираємо останній уступ: „Папа виголосив до присутніх важливу промову. Поздоровивши їх з закінченням святкування памяти св. Володимира і привитавши епископа та „рутенських" і „руских" священиків, папа зазначив, що присутні представляли для нього всю Росію, за яку він молиться і наказує молитися, певний її відродження..."

Цей комунікат викликав цілком зрозуміле схвилювання в українській кольонії, яка не могла зрозуміти, як папа міг включити українську колеґію та чин св. Василія в поняття єдиної Росії.

Офіційний відчит про цю авдієнцію і промову папи, що зявився день пізніше в „Оссерваторе Романо" виявив, що папа в своїй промові звертався окремо до представників „рутенського", себто українського народу, й окремо до представників „русского" себто московського народу. В комунікат, складений для італійської преси ввійшла тільки та частина промови, що була звернена до москалів.

В цьомуж числі „Оссерваторе Романо" вміщено текст великої промови кардинала Пеленгрінеті, що він її виголосив 21. травня з приводу свят охрещення Руси. В цій промові він між іншим сказав, намагаючись покласти кінець ріжним непорозумінням, що виникають з хибної термінольоґії: „Дві колеґії „рутенська" і „русска" представляють дві найчисельніші і найбільш важливі словянські ґрупи в тій східній частині Европи, що її ґеорґрафічні трактати надають загальне ймення Росії. Колись говорилося про „великоросів" і „малоросів", — тепер більш звичайно відріжняється Росію із осередком в сточиці Волги і святим містом Москвою, та Україну, що її ріки течуть до Чорного моря, а її святе місто — Київ. Але теперішнє святкування на спогад про 950 роковини тієї події, що носить назву „Охрещення Руси" однаково бажане й одсаково відчувається як тими, так і другими..." — (УПС, Рим).

З ДНЯ

ЧИ МАЄМО ПРИЧИНИ СЕБЕ ГРИЗТИ?

Ледви чи котранебудь державна нація, репрезентована на Світовій Виставі, здобулася на таку програму, на яку здобулись українці 18 червня ц. р. Правда, всі державні нації побудували чудові павільони; в нутрі тих павільонів видніють чудові зразки їх мистецтва, культури, промислу. Все це робить дуже гарне враження і приємно це оглядати. Але це все кожна держава побудувала й уставила відносно малими зусиллями. Маючи до своєї диспозиції державні фонди, не важко було побудувати павільон і придбати хочби найдорожчі експонати. Гроші ділали всюди мов маґічна палочка.

УКРАЇНЦІ МАЛИ ІНШІ ПЕРЕШКОДИ.

Зате українська програма була влаштована зусиллями не держави, тільки української робітничої еміґрації в Америці. Вона не могла на ту ціль зложити міліонів. Зате вона зложила збірний труд, вишколила коло тисячу співаків і танцюристів, одягнула їх у гарні українські строї, поставила під провід знаменитого дириґента й танкових знавців та вивела цю чудову панораму перед очі многотисячних глядачів.

Чужі народи замовляли в себе найкращі мистецькі сили, платили їм великі платні і висилали на Світову Виставу репрезентувати їх націю. Наша робітнича еміґрація не могла на те здобутись. Лише завдяки щасливому збігові обставин могла вона поставити на програму крім хору і танців свого знаменитого мистця-співака і талановиту дитину-скрипачку. Решту програми вона поставила своїм збірним трудом, своїм пієтизмом до народньої штуки і великим бажанням показати ці мистецькі скарби чужинцям.

Чужий державний нарід на ту програму призначи би сотки тисяч долярів. Ми виконали це при дуже малих грошевих засобах. Дириґенти хорів, кожний хорист і хористка, танцюристи і танцюристки даром віддавали свій труд, а нераз без нарікань докладали до того з власної кишені. Хіба це не гарна риса нашого народу? Хіба це не шляхотні прикмети?

СОВЄТСЬКІ КОЛОДИ.

Перешкоди під ноги кидала нам Москва. Треба було напружувати всі сили, щоб ті совєтські перешкоди поборoти. І знов, на ту боротьбу державні народи асиґнувалиб сотки тисяч долярів, пускалиб у рух цілу пропаґандну машину. А ми, українці, поборювали ці трудноші майже голіруч, без фінансових засобів, покриваючи лише найконечніші видатки; решта йшла — за спасибі.

Були трудноші з удержуванням ладу підчас програми. Там, де треба було кількасот поліцаїв, заряд Світової Вистави поставив . . . пятьох. Наслідки відомі. Також із невияснених причин тих на Світовій Виставі спровадив доставця деревляних плятформ, замовлених українською корпорацією, до совєтського павільону і він там ті плятформи залишив. Опісля всі розшукались за тими плятформами, але вони зникли, немов вязні у пивницях ГПУ. Вислід такий, що програма мусіла відбуватись на низькій плятформі і через це люди не могли бачити як слід програми.

ЩЕ „ТРОШКИ" ПЕРЕШКОД.

Були перешкоди і з боку своїх, заводових „критиків". Вони, від народин української виставової корпорації пророкували, що з того нічого не вийде, що шкода труду і грошей, і т. п. Деякі з них опісля навіть поширювали вістки, що „гроші покрали". Одним словом, у той час, як одні своїм тихим трудом старались підготовляти добру програму, заводові „критики" виявляли невсипущу енерґію, щоб не допустити до успіху.

КОЖНИЙ ДИВИТЬСЯ НА ТЕ, ЩО ЙОМУ МИЛЕ.

Та це вже такий світ. Одні працюють, другі критикують. Одні бачать успіх, інші невдачу. Одні дивляться на гарну статую зпереду, інші забігають ззаду. Одні будуть захоплюватися співом, танцями, програмою — інші забудуть про це все, а бачитимуть тільки той нелад, що трапився серед глядачів; або думатимуть про той тикет, за який мусіли заплатити при вступі.

Та хай мальконтенти і заводові „критики" кудкудакають, скільки хочуть. Ми йдемо вперед, творимо гарні речі, на які можемо бути горді. Говоримо це не для хвальби, тільки для морального скріплення нашої суспільности. Про успіхи наших починів говорять і чужинці. Американський журналіст Генрі Бекет, наприклад, у „Ню Йорк Пості" з 19 червня ц. р. говорить про українську програму так: „Хай чілійський павільон, одно з найвідрадніших місць на Світовій Виставі, нині трохи посунеться, щоб я міг також похвалити Українсько-Американський Народній Фестиваль, що є подією вчорашнього дня. . .Вчорашні народні танці під проводом Андрія Кістя і Михайла Лаврика були чудовою виставою (магнифисент спектекл) . . .злучені українські народні хори співали з подивугідною докладністю і забарвленням під визначним д-ром Олександром Кошицем".

Обчислювали чужинці приявність наших людей на десятки тисяч. А деякі українські часописи подали — „десять — дванацять, або пятнацять тисяч". . . Також новинку про цю подію подали в таким місці, що годі її доглянути. Невже ріжні прояви в нашій суспільности їх аж так мало цікавлять?

Між залюбленими.

Вона: Одно лиш тебе прошу: ніяких довгих заручин; добре?

Він: Не бійся, кохана. Я ще ніколи не був довше зарученим, як три тижні.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗВІДКИ ВПАВ ПЕРШИЙ СТРІЛ У СВІТОВІЙ ВІЙНІ.

Під таким заголовком 12-го червня ц. р. появилася в нашій „Свободі" статейка, у якій обговорюється, що перший стріл упав зо сторони австрійського офіцира 28-го липня 1914 р. на так званому, „Малому Циганському Острові". Цей стріл започаткував світову війну.

Все, що годилосяб тут додати, то такий факт, що так започаткована війна в липні 1914 р. перетревала повних чотири роки, три місяці й десять днів, що загально винесло 1,560 днів.

По стороні аліянтів до тої загальної різні стануло 12 держав, а саме: Велика Британія, Франція, Росія, Італія, Бельгія, Греція, Японія, Чорногора, Портуґалія, Сербія, Румунія й Злучені Держави Америки.

По противній стороні до борні станули: Німеччина, Австро - Угорщина, Туреччина та Болгарія.

Усі згадані держави кинули до боротьби коло 70 міліонів жовнірів.

Велика Британія мала змобілізованого 9,500,000 війська. З того підчас війни згинуло 1,104,890 жовнірів, ранених було 2,200,000. Дітей, що втратили батьків, лишилося 300,-000, вдів полишилося 160,000, цілком отемнілих вояків осталося 2,100, збожеволіло підчас війни 6,187 жовнірів, розстроення нервів набавилося 4,060, сухіт набавилось 42,000, цілком неспосібних до праці полишилося 423,000, причому Велика Британія задовжилася на 35 міліярдів долярів.

Росія поставила до війни 12,000,000 війська. З того у війні згинуло 1,800,000 жовнірів, ранених лишилося їй 4,226,000.

Франція поставила до війни 8,410,000 війська. З того в борні полягло 1,357,000, ранених лишилося 4,226,000.

Злучені Держави вислали до війни 4,355,000 війська. З того полягло підчас війни в Европі 126,000, ранених лишилось 234,300.

Італія змобілізувала 5,615,-000 війська, з того підчас війни згинуло 650,000, ранених лишилося 950,000.

Бельгія поставила 400,000 війська. З того підчас війни згинуло 44,000, ранених лишилося їй 200,000.

Румунія мала змобілізованих 1,000,000 жовнірів, з того згинуло від куль 335,706, а ранених лишилося їй 150,000.

Сербія поставила до війни 707,343 жовнірів, з того згинуло 400,000, ранених лишилось 150,000.

Японія змобілізувала 800,000 війська. З того згинуло тільки 300, а ранених лишилося їй 907.

Чорногора поставила 50,000 війська, згинуло 3,000, інвалідів лишилося 10,000.

Портуґалія поставила 100,-000 війська, згинуло 7,222, а ранених лишилося 18,751 жовнірів.

Греція поставила 230,000 війська, згинуло 5,000, інвалідами лишилося 21,000 жовнірів.

Загально по стороні аліянтів було змобілізованих 43,-167,343 війська. З того в боротьбі впало 5,833,918 осіб, інвалідами лишилося 13,009,-907, осіб, а пропалих без вісти та полонених начислено 4,121,000 людей.

По стороні центральних держав: Німеччина змобілізувала 13,230,000 війська. З того підчас війни впало 2,000,000, ранених лишилося 4,249,000, сиріт лишилося 58,000, вдів 533,000, і інвалідів 785,000.

Австро-Угорщина змобілізувала 9,000,000 війська. З того підчас борні згинуло 1,450,000, інвалідами лишилося 3,620,000.

Туреччина поставила 2,850,-000 війська, з того згинуло 325,000, ранених полишилося 40,000 людей.

Болгарія поставила 1,200,-000 війська, згинуло підчас війни 87,500, а інвалідами лишилося 152,000.

По стороні центральних держав змобілізованого війська було 26,300,000, в боротьбі полягло 3,862,000, інвалідами полишилося 6,251,000, пропалих 3,620,000.

Усього змобілізованого війська в усіх 16 державах, яке боролося підчас світової війни, було 69,467,343 душ. З того згинуло від куль 9,695,918 людей, інвалідами лишилися 19,260,907, в полонах знаходилося 7,750,919 осіб.

По тій страшливій взаємній світовій різні лишилося 9,000,-000 сиріт, 5,000,000 вдів, знищених посілостей обчислено на $84,510,000,000, загальна фінансова страта виносила $186,-233,637,097. А замордування одного жовніра підчас тієї війни коштувало $25,000.

Знавці обчислили також, що колиб усі трумни з поляглими жовнірами підчас тієї війни поуставляти одну біля другої так, щоб дотикали себе, то цей „ланцюх" людських тіл заняв би простір, починаючи від самого Парижа, на схід, досягнув би аж до самого Владивостоку!...

Михайло Беля,
Ню Йорк, Н. Й.

ВІД ЧОГО ЗАЛЕЖИТЬ ПОЛ ДИТИНИ?

На конґресі ґінекольоґів у Філядельфії професор д-р Петерсен виступив із сензаційним рефератом, у якім доказував, що пол немовляти залежить від погоди, яка була у хвилині, коли жінку заплиднено. В гарячі дні запліднення приводить жінка дівчат; жінка, запліднена в зимні дні чи ночі, приводить на світ хлопців. Д-р Петерсен доказував статистикою, що температура дійсно має вплив на те, чи прийде на світ хлопчик чи дівчинка.

3 червня — Д.К.

Який батько, такий і син.

Господар зловив у ночі під своєю коморою малого шибеника.

— То ти такий малий, а вже хочеш красти? Чекай, заведу тебе до батька, дасть він тобі!

— Коли мій батько залишився ще в коморі. . . — відповів хлопчина.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Культурна манiфестація.

Я дуже мило здивований. Я сподівався, що наш виступ на Світовій Виставі в Ню Йорку випаде задовільно, але ніколи не надіявся, що він вийде так імпозантно.

В першій мірі належиться велика подяка членам нашого Виставового Комітету, що вони, поборовши всі перешкоди, довели діло до успішного кінця. Довго вони будуть памятати той Український День!

Щиру подяку треба зложити всім хористам і хористкам і їхнім учителям та незрівняному дириґентові того великого хору, проф. О. Кошицеві. Співати на отвертому повітрю — це нелегка штука, а проте всі пісні випали незвичайно добре. Це в першій мірі заслуга такого дириґента, як д-р Кошиць. Заслуга співаків у тім, що вони вивчилися добре своїх пісень і вважали пильно на всі знаки управителя хору. Всі пісні з усіми нюансами було чути виразно навіть на самих задах великої виставової площі. Честь Вам, Співачки та Співаки, і Вам, Батьку-Дириґенте!

Окрема згадка належиться п. П. Ординському за прекрасне сольо, яке він відспівав знаменито у пісні „Почаївська Божа Мати".

Голос п. М. Голинського, хоч на вільнім повітрю, не заломивсь ані разу. Це співав з Божої ласки: кожний звук відспіваних ним чотирьох пісень відбивався в серцях слухачів і провадив їх ген-ген за море — до рідного краю, під рідну стріху. Такий співак уміє чарувати!

А що сказати про маленьку нашу скрипачку, Донну Греско? 10-літня дитина, а така в неї ерудиція! І тон знаменитий і техніка прекрасна! Дай їй, Боже, добитися доброї долі!

Всі танці випали зовсім добре, хоч у таким великім гурті танцюристів можна було сподіватися деяких недокладностей. Честь і подяка їхнім учителям!

Що така сила нашого народу звалилася на цю нашу виставу — то знак великого патріотизму наших людей, котрі розуміють, що то таке народня манифестація. Що багато осіб не бачили того, що ділялося на сцені, це — як уже виснено деінде — не наша вина.

А назагал — треба навести слова нашої старої пісні: „Живем, живем нашим життям, ніхто нам не відбере нам!" Наші вороги посоромились, а „Україна ще не вмерла" і не вмре!

Осип Стеткевич.

Скромний.

— Як думаєш, чи ґеніяльність є дідичною прикметою?

— Не знаю, друже. Не маю дітей.

РІЖНИЦЯ ТЕМПЕРАТУРИ ДЛЯ МУЖЧИН І ЖІНОК

Відомий німецький гіґієніст д-р Ернест Фрідберґер зробив цікавий дослід: він поклав термометри та інші прилади до мірення вогкої температури, спеціяльно ним придумані, до близни та одягу мужчин та жінок. Виявилося, що, температура при шкірі жінки є 10 ступнів нижча, ніж температура у мужчин, а ріжниця між їх вогкістю є у відношенні 1:2 або 1:3. Пересічний сучасний мужчина живе у більшості свого життя, без огляду на літо чи зиму, у тропікальній атмосфері, тільки його руки і лице відчувають середовище трохи лагіднішої температури. Пересічна жінка відчуває довкола себе завдяки температурі шкіри, холодне сухе повітря, подібне до альпейського. Тепер зрозумілі розбіжності настроїв і поглядів у обох полів щодо того: чи холодно, чи тепло?

Оборона перед холодом.

Коли виходите з гарячого помешкання надвір, де холодно, зробіть глибокий віддих носом і стримайте свій віддих. Таким робом кров доплиє до поверхні вашого тіла та охоронить вас від прикрого першого холоду. Надворі треба трима закриті уста і не говорити так довго, поки тіло не пристосується до наглої зміни температури.

Один американський медичний журнал радить людям, занадто вражливим на зимовий холод, робити таку пробу: вкладати руку до води температурою 50 ступнів Фаренгайта і тримати її 1 або 2 хвилини. Цю пробу повторити приблизно місяць.

СЕНЗАЦІЙНА РОЗПРАВА.

На розправу проти Виляєма Бокнера, обвинуваченого федеральним урядом за вживання почти для продажу фальшивих бондів, покликані як свідки визначні люди з Голівуду, між ними відомий фільмовий актор Френк Морґан.

Чесний.

Комісар поліції до злодія:

— Що ви зробили з грішми, які ви вкрали.

— Віддав! — відповів злодій.

— Кому?

— Своєму вірителеві.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ПЕРЕХІД РОБІТНИКІВ З WPA В ПРАВАТНУ ІНДУСТРІЮ

В Америці е загально принята думка, що робітники на WPA мають там стале заняття. В ділі справа маеться саме навпаки. В останніх часах робітники дуже скоро переходять з WPA в привавтну індустрію. Правда, що дехто вертаеться назад, але перехід, як то кажуть, на свій хліб е багато більший, ніж загально люди думають. Адміністратор WPA, полковник Ф. С. Герингтон, недавно тому оголосив дуже цінні інформації в цій справі.

Він говорить, що більш як дві третини тих робітників, які е нинін на WPA, були приняті в осени 1937 року. Лише 16.7 відсотка робітників на WPA працює стало по три роки. Це переважно старші люди, які вже не можуть знайти праці в приватних заводах. Одна четвертина, а саме 25.6 відсотка працівників допомогових робіт тримаеться WPA більш двох літ, а 30 відсотків робітників працюе там поверх 18 місяців.

Ці числа доказують, що люди, які працюють на федеральних проектах, не будують там собі життевої каріери. Як їм трапиться робота в приватній індустрії, то вони негайно покидають WPA й ідуть працювати у фабричному заводі. Рахунок показуе, що пересічно робітники працюють на WPA лише 12.5 місяця.

Звіт пол. Герингтона дальше говорить, що пересічний вік робітника на WPA е 39 років і пять місяців. Значить, що скоро буде сороківка, а після сороківки пересічному робітникові багато тяжче знайти роботу, ніж тому, що мае років двадцять. Це власне е головною причиною, що старі робітники стоять на WPA довше, як люди молоді. Пол. Герингтон каже, що „ті люди, які ще не мають сорок літ, а працюють на федеральних проектах по три або більше років, становлять менше ніж одну восьму частину, а тих, яким уже минула сороківка, нараховують 21.8 проценту".

Цікава річ показується тоді, як порівняемо найстарших з наймолодшими віком робітників на WPA. Тих, які ще не мають більш 25 років життя, а працюють на допомоговій роботі по три роки, е лиш 6.3 проценту, а тих, яким уже минуло 65 років, нараховують 29.7 проценту.

Щодо жінок, яких доля загнала на WPA, то з ними справа стоїть трохи інакше, бо коли мужчин, які працюють на федеральних проектах по більш як три роки, начисляють 16 відсотків, то жінок е аж 20 відсотків. Але і вони стараються покидати WPA і шукають праці деинде. Більшість жінок виходить з WPA перед 18 місяцями. Лиш 39.6 відсотка працюе там по 18 місяців. Назагал жінки тримаються WPA по 14.6 місяця.

При будові, якою займаеться WPA, працюе по три роки постійно менше робітників від пересічного числа людей на WPA взагалі. Їх там е 15.6 відсотка, а на всіх інших проектах 16.7 відсотка. Щодо робітників у „білих ковнірцях", цебто умових, то їх число виносить 21.4 відсотка. Загально думають, що ті робітники, які працюють при шитті, працюють на WPA стало, але на ділі воно так не е. Їх е небагато, а тих, що роблять по більше як три роки, е 21.6 відсотка.

Пол. Герингтон сказав, що на основі переведених студій над віком і часом праці робітників на WPA, показується, що „назагал беручи, робітники працюють на федеральних проектах один рік з таком, а 70 відсотків людей принято до праці на WPA після депресії в осени 1937 року. Студії над проблемою безробіття вже неraз доводили, що це правда. WPA затруднюе безробітних людей на короткий час, даючи їм нагоду прожитку і спромогу знайти собі заняття в приватних підприемствах.

ЯК МИ ПОМАГАЕМО РІДНОМУ КРАЕВІ

ШІКАГО-БОРНСАЙД, ІЛЛ.

На ранених і втікачів з Карпатської України.

Найкращою відповіддю всім нашим кириниикам і ворогам може бути під цю пору наша жертвенність для тих, що через свій спротив проти інвазії азійських гунів на нашу землю опинилися на вигнанні або остались каліками. Громадяни української православної громади св. Петра і Павла в Шікагу, на Борнсайд, попри інші жертви, складають свої одноденні заробітки на руки свойого пароха о. П. К., який через Обеднання висилае їх на призначену ціль. Правда, збірка поступае дуже пиняво, бо е свої доморослі безхарактерники, що бунтують людей проти цього. Та досі через Обеднання вислано, що було й оголошено, $31. А тепер дальші жертви зложили: Г. Міхалко і М. Гуцул (з Гарвей) по $5; М. Бруць і М. Литвин по $3. Разом $16. Разом з попередніми жертвами $47.

Та треба дальших постійних жертв. Тому, дякуючи за зложені жертви, прошу про дальші, бо потреби великі. Покажім жертвами політично-патріотичну зрілість нашої громади.

За уряд парохіяльний: **о. П. К.**

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На поміч жертвам чехо-гунського диктаторства.

На срібновесільній забаві в громадян **Семена й Анни Антонишин в Асторії** гром. О. Баляс і Н. Шарабура зібрали між гостями $6 для ранених Січовиків Карпатської України, а $4 на іншу ціль. Шановні ювилята Антонишини дали $2, а по $1: обое Шарабури, Баляс, Рудий, Дума, А. Романишин, Ґула і Всякий. Гроші у сумі $6 для висилки через Обеднання передав підписаний.

На срібному весіллі в громадян **Онуфрія і Магдалини Баляс у Ню Йорку** гром. Максим Савіцький зібрав для карпатських Січовиків-героїв $15, а $5 на іншу ціль. Шановні ювиляти Баляси дали $3, а по $1.25: обое Гайові, Ґули, Максимціви, Свигуни, Савіцькі, пані Зельонка, Г. Савіцький, В. Кіт, С. Савіцький, Романчук, Олексів, Антонишин і обое Коти $2. Признання тим патріотам, що при забавах памятають за найбільше потребуючих. Гроші передав відписаний.

П. Задорецький.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

ОДВУ і УЗХ ОДВУ для героїв Карпатської Січи.

Попри те, що труд і особисті жертви членів е в кожній посилці з Філядельфії для героїв Карпатської Січи, то тим разом висилаемо ще $24.25 на ту саму ціль до центральної управи ОДВУ.

Багато труду і боротьби треба було звести членам і членицям ОДВУ і свідомим українцям, щоб зібрана на вічу 19-го березня б. р. жертва $306.85 пішла для Січовиків через Обеднання. Жертви і труд членів і члениць ОДВУ е також у посилці ($103.20) через Обеднання Української Православної Громади в Філядельфії.

На теперішню посилку зложились: Теодор Свистун і Вікторія Рутецька по $5; проф. Онуфрій Рибачок $2; по $1: П. Дутко, Т. Голубенний (Тромбаверсвил, Па.), Михайлина Довгань (Бріджпорт, Па.), Т. Рибачок, М. Ондик, М. Сосяк, С. Беркещук, Михайлина Шагала, Марія Рутецька, Йосифа Ситкевич; по 50 ц.: Анна Терпилюк, Н. Скрипник, Г. Сьомко, М. Замулинський; Анна Гонтарик 25 ц.

Ці гроші збирали члениці УЗХ ОДВУ ч. 19. на листи: пані Пилипів і пані Текля Робачок.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

На визвольну боротьбу.

Члениці 2-го від. УЗХ ОДВУ в річницю смерти бл. п. Е. Коновальця зложили жертви на визвольну боротьбу. Жертвували: Ю. Левицька $2.50; по $2: К. Коблан, М. Трусевич; по $1: Т. Якимчук, Е. Поліщук, П. Жуковська, А. Каричак, О. Ленів, А. Кирчів, К. Нечесна, С. Костирка, Е. Волошин, А. Гречин; Пацала 50 ц. Разом $17.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

WILLIAMSTOWN, N. J. Branch 307 will hold its meeting Sunday, June 25, at 1 P. M., in the Basement of the St. Peter & Paul Curch in Williamstown, N. J. — Joseph Arkatyn, Sec.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У Монесен, Па. в домі 317 Schoomaker Ave., був забитий 18. червня 1939. року в годині 7. вечором, член відділу 338. У. Н. Союзу

ІЛЬКО ОПАР.

Прожив всего 21 років. Родився 2. серпня 1918. Був членом у Молодечім Департаменті від 2 року, перейшов до старших членів 23. марта 1936. Позіставив батька Миколу й матір Софію і 2 сестри: Марію і Юлію.

Похорон відбувся 20. червня в годині 2-гій.

Вічна Йому память!

Іван Адамів, секр.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Як тільки чоловік захоче...

Суддя: „Як же ви могли рідному братові вибити зуби"?

Підсудний: — „О, високий пане судде, як тільки чоловік захоче, то багато зможе"!

ТАРЗАН І СЛОНО'ЛЮДИ (11)

Спайк і Трол приступили до Гонфалі з усмішкою. Гонфаля звернулась до них і запитала: „Що ви робите тут?" „Ми загубились у нетрах і мандрували по них тижнями. Ми пробували дістатись до побережжя". Гонфаля не підозрівала підступу і відповіла: „Ми також прямуемо до побережжя, ви можете йти з нами". Білі опришки тільки того ждали.

„А, це гарно з вашого боку", вони рівночасно відповіли. Тепер, коли всяке підозріння в Гонфалі зникло, Трол нахилився над трупом чорного чоловіка і підняв стрільбу. Рівночасно з тим Спайк лестився коло Гонфалі, пробуючи якимсь способом дістати її стрільбу в руки. Бо зо стрільбою вона була для них небезпечна. Нарешті він солодко промовив:

„У вас гарна стрільба. Це мабуть англійський виріб". „Так, це англійський виріб", потвердила Гонфаля. „Ану, покажіть мені її", попросив Спайк. Гонфаля без надуми дала в руки Спайка стрільбу. Споглядаючи на трупа свого послугача, вона завважила: „Бідачисько!" А по хвилі додала: „Можеб ви були такі добрі і занесли його тіло назад до табору".

„Ми не вертаемось до табору", відповів Спайк, але вже цілком іншим голосом. „Як ні, то ні", відмовила Гонфаля і хотіла сама мускатись до табору. Але Спайк її задержав: „І ви не підете назад до табору". „А то чому ні?" — здивувалась дівчина. „Ви не підете до табору, бо ми не позволимо вам. Ви просто підете з нами", просичав Спайк.